

KONKURENTSIAMET

Reg. kood 70000303; aadress Tatari 39, Tallinn 10134; tel 6672 400

Väärteoasi nr 921023000002

VÄÄRTEOMENETLUSE LÕPETAMISE MÄÄRUS

21.03.2024, Tallinn

Käesoleva määruse on teinud Konkurentsiameti nimel konkurentsitenistuse erimenetluste valdkonna jurist Kaspar Lehesmets.

Juriidilisest isikust menetlusaluse isiku andmed:

Juriidilise isiku nimetus:	Maxima Eesti OÜ
Registrikood:	10765896
Asukoha aadress:	Aiandi tn 13/2, 12918 Tallinn
Telefoninumber ja e-postiaadress:	+372 6230641; info@maxima.ee

Väärteo kvalifikatsioon PTEKS § 14 lg 2.

Väärteomenetluse alustamine

Konkurentsiamet (edaspidi ka Amet) algatas 18.08.2022.a omal algatusel järelevalvemenetluse eesmärgiga selgitada välja, kas Maxima Eesti OÜ (edaspidi Maxima) tegevuses esinevad põllumajandustootete ja toidu tarneahelas ebaausa kaubandustava tõkestamise seaduse (edaspidi PTEKS) § 5 lg 1 ja lg 4 rikkumise tunnused.

Järelevalvemenetluses ilmneseid faktilised asjaolud, mille põhjal alustas Amet kohtuvälise menetlejana Maxima suhtes 19.09.2023.a käesoleva väärteomenetluse PTEKS § 4 lg-te 1 ja 4 ning § 5 lg 2 tunnustel (väärteoasi nr 921023000002).

Etteheite kohaselt PTEKS § 4 lg-te 1 ja 4 rikkumine seisnes Maxima ja tarnija(te) vahel sõlmitud lepingu eriosa punkti 8.2 sõnastuses, mille kohaselt kuuluvad arved tasumisele pärast maksetähtaja möödumist. Maksetähtajana on lepingus toodud 30 päeva. PTEKS § 4 lõigete 1 ja 4 kohaselt ei tohi maksetähtaeg ületada 30 päeva.

PTEKS § 5 lg 2 kohane etteheide seisnes Maxima ja tarnija(te) vahel sõlmitud lepingu üldosa punkti 9.2 sõnastuses [...]. PTEKS § 5 lõike 2 kohaselt on tegemist keelatud ebaausa kaubandustavaga, kui ostja nõuab, et tarnija maksaks põllumajandustoodete ja toiduainete raiskuminekku või kao või mõlema eest, kui tegu ei ole tarnija hooletuse või süüga, kui raiskumine või kadu on toimunud ostja ruumides või kui omandiõigus on ostjale üle läinud.

Tuginedes eeltoodule võis kohtuvälise menetleja hinnangul Maxima tegevus vastata PTEKS §-s 14 kirjeldatud väärteo tunnustele.

Algatatud väärteomenetluse raames oli kohtuvälise menetleja ülesandeks vastata küsimusele, kas Maxima on pannud või paneb toime temale etteheidetavaid rikkumisi. Vastavaks kahtluseks andsid lisaks lepingute sõnastusele aluse ja ajendi mh nii Maxima esitatud selgitused järelevalvemenetluse raames, kui ka toiduainetööstuse turuosalistelt laekunud vihjed ning rahulolematuus Maxima tegevuse suhtes laiemalt.

Väärteomenetluse lõpetamise põhjendus

PTEKS-i eesmärk on kaitsta põllumajandustoodete ja toidu müüjaid ostjate ebaausate kaubandustavade eest. PTEKS § 3 lg 1 kohaselt on põllumajandustoodete ja toit käesoleva seaduse tähenduses Liidu toimimise lepingu I lisas nimetatud toode või selles lisas nimetatud toode, mis on töödeldud toiduks samas lisas nimetatud toodet kasutades. PTEKS-i mõistes kuuluvad seega lisaks tavapärastele põllumajandustoodetele ja toidule (piim, leib, sai, juust jne) põllumajandustoodete alla näiteks nii elusloomad, lõikelilled, taimed, taimesibulad, teravili kui ka loomasööt.

Väärteomenetluse raames viis kohtuvälise menetleja läbi erinevaid menetlustoiminguid, mille hulgas olid nii tunnistajate ülekuulamised, kirjalike teabetaotluste edastamine kui ka telefoni teel otsesuhtlus. Menetluses Maximalle etteheidetavad teod kinnitust ei leidnud.

Maksetähtaeg

PTEKS-i eelnõu seletuskirjas¹ on PTEKS § 1 lg 1 kohta selgitatud, et keelatud on nii seaduses nimetatud tegevuse tegemine kui ka sellise tegevuse tegemises kokku leppimine, mis tähendab, et karistatav võib olla juba ainuüksi seadusega vastuolus olev lepingutingimus, sõltumata sellest, kas seda tingimust reaalselt ka praktiseeritakse.

Ehkki menetluse raames ei leidnud kinnitust, et Maxima oleks sõlmitud lepingute raames sooritanud makseid hiljem kui 30 päeva möödudes, siis võiks pidada seaduse rikkumiseks ka pelgalt Maxima ja tarnija vahel sõlmitud lepingu eriosa punkti 8.2, mille kohaselt kuuluvad arved tasumisele pärast maksetähtaja möödumist. Maksetähtajana on lepingus toodud 30 päeva. PTEKS § 4 lõigete 1 ja 4 kohaselt ei tohi maksetähtaeg ületada 30 päeva. Lepingus kasutatud sõnastusest nähtub aga, et arved kuuluvad tasumisele pärast 30-päevase maksetähtaja möödumist.

Amet ei nõustu ning peab koguni kummastavaks Maxima järelevalvemenetluse raames antud selgitusi, mille kohaselt sõna „pärast“ tähendab tegelikkuses „jooksul“. Sõnad „pärast“ ja „jooksul“ ei ole sünonüümid. Eesti Keele Instituudi ühendsõnastiku kohaselt tähendab sõna „pärast“² eessõnana põhisõnaga märgitud ajaühiku (s.o 30 päeva) järel, möödudes ehk millestki

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/5c0757e2-9aca-4f4a-9f17-208fa91fea72>

² <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/p%C3%A4rast/1>

ajaliselt hiljem. Sõna „jooksul“³ tagasõnana tähendab mingi ajaühiku vältel või millegi toimumise ajal.

Mõistete „pärast“ ning „jooksul“ erinevusest saab tuua näiteid ka seadusloomest. Näiteks halduskohtumenetluse seadustiku § 181 lg 1 sätestab, et „apellatsioonkaebus tuleb esitada 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavastegemisest arvates [...]“ ning sama paragrahvi lg 3 omakorda sätestab, et „kui apellatsioonkaebus esitatakse pärast apellatsioonitähataja möödumist, otsustab ringkonnakohus apellatsioonkaebuse tähataja ennistamise käesoleva seadustiku §-s 71 sätestatud arvestades.“

Eeltoodu ütleb ameti hinnangul üheselt, et mõisted „pärast“ ning „jooksul“ ei ole sünonüümid, mistõttu on Maxima ja tarnija vahel sõlmitud lepingu eriosa punkt 8.2 vastuolus PTEKS § 4 lõigetega 1 ja 4.

Antud lepingutingimuse puhul on amet siiski seisukohal, et kuivõrd menetluse raames ei leidnud kinnitust, et Maxima oleks maksetähataegasid ületanud, siis ei pruugi tegemist olla Maxima n-ö teadliku ja (paha)tahtliku rikkumisega vaid tegemist võib olla inimliku eksimusega. Sellegipoolest ei ole võimalik antud lepingutingimust kaheti mõista, tegemist on PTEKS § 4 lõigetega 1 ja 4 vastuolus oleva lepingutingimusega ning antud lepingutingimuse sõnastust tuleb ettevõtjal muuta.

Ülaltoodule tuginedes on kohtuväline menetleja otsustanud Maxima suhtes PTEKS § 4 osas alustatud menetluse lõpetada otstarbekuse kaalutlusel väärtemenetluse seadustiku (VTMS) § 30 lg 1 p 1 alusel.

Realiseerimistähataja ületanud toodete tagastamine

Maximale etteheidetav rikkumine tuleneb Maxima ja tarnija(te) vahel sõlmitud lepingu üldosa punkti 9.2 sõnastusest, mis sätestab: „[...]“

Lepingu punkt 9.3, millele lepingu punktis 9.2 viidatakse on sõnastusega: „[...]“

PTEKS § 5 lg 2 kohaselt ei tohi tootja/müüja vastutada toidu raiskumise eest, kui see ei ole toimunud tootja süül ning raiskumine on toimunud ostja ruumides ja/või on toidu omandiõigus üle läinud ostjale. Ameti hinnangul tuleb toidu realiseerimistähataja ületamist pidada raiskumiseks PTEKS § 5 lg 2 tähenduses.

Järelevalvemenetluse raames antud selgitustes Maxima ei väitnud ega kinnitanud, et praktikas realiseerimistähataega ületanud tooteid ei tagasta, vastupidi Maxima asus vastavat käitumist õigustama, tuues põhjenduseks kummastava tõlgenduse, et PTEKS § 6 on erinormiks §§-de 4 ja 5 suhtes, mistõttu on vastav tava lubatud, kui selles on kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis selgelt ja ühemõtteliselt kokku lepitud.

³ <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/jooksul/1>

Kohtuväline menetleja on seisukohal, et kui PTEKS § 6 lg 1 punkti 1 pidada erinormiks PTEKS § 5 lõike 2 suhtes, ei oleks viimasel sättel mingit mõtet ning vastava paragrahvi võiks seadusest välja jätta. Selline ei ole aga ei Euroopa Komisjoni, direktiivi (EL) nr 2019/633 ega ka PTEKS-i eesmärk ega mõte.

Seda, et §§-d 5 ja 6 ei ole üld- ja erinormi suhtes, kinnitab täiendavalt ka PTEKS-i seletuskirjas PTEKS § 5-s sätestatud keeldude kohta öeldu, et tegemist on alati keelatud ebaausate kaubandustavadega ning ostja ja müüja ei saa nendes, nagu ka eelnõu §-s 4 sätestatud keelatud ebaausates kaubandustavades eelnevalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis selgelt ja ühemõtteliselt kokku leppida või neid tagantjärele kinnitamise kaudu kehtivaks muuta. Käesoleval juhul seega PTEKS §§-de 5 ja 6 vahel üld- ja erinormi suhet ei teki, kuna §§-d 4 ja 5 on igal juhul ja alati keelatud.

Küll on viidatud lepingu üldosa punktis 9.3 sulgudes lauseosas „*[---] ja ulatuses, milles see ei riku Õigusaktide nõudeid [---]*“. „Õigusaktid“ on lepingu alguses kokku lepitud mõiste ja „*tähendab Eesti Vabariigi territooriumil kehtivaid õigusakte, sealhulgas Euroopa Liidu otsekohalduvaid õigusakte*“. Sellest saab järeldada, et regulatsioon ei kehti, kui see on seadusega keelatud.

Kuivõrd realiseerimistähtaja ületanud toodete tagastamine on kohtuvälise menetleja hinnangul PTEKS § 5 lg 2 alusel keelatud, siis välistab antud sulgudes olev lauseosa kohtuvälise menetleja hinnangul Maxima vastutusele võtmise.

Veendumaks selles, et Maxima ei ole ka praktikas selliselt käitunud, saatis kohtuväline menetleja muude menetlustoimingute hulgas 26-le Maxima lepingupartneritele ka kirjaliku päringu küsimusega, kas Maxima on realiseerimistähtaja ületanud tooteid praktikas tagastanud. Kõik vastanud kinnitasid, et Maxima realiseerimistähtaja ületanud tooteid tagastanud ei ole. Seega ei leidnud menetluses kahtlus kinnitust, Maxima tegevuses PTEKS § 5 lg-s 2 sätestatud väärteo tunnuseid ei esine ning Maxima ei ole toime pannud PTEKS §-s 14 järgi kvalifitseeritavat väärtegu.

Eeltoodu alusel ja juhindudes VTMS § 75, § 29 lg 1 p 1 ja § 30 lg 1 p 1 otsustas kohtuväline menetleja:

- a) lõpetada väärteomenetlus nr 921023000002 Maxima Eesti OÜ suhtes.

Kaebuse kohtuvälise menetleja määruse peale väärteomenetluse lõpetamise kohta võib menetlusosaline või menetlusväline isik esitada 15 päeva jooksul, alates määruse koopia kättesaamisest VTMS § 76 sätestatud korras.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaspar Lehesmets
konkurentsiteenistuse erimenetluste valdkonna jurist

Määrus on edastatud elektroonselt krüpteeritud kujul.